

Autor: **Timothy Snyder**

Knížka: **Tyranie**

Překlad: **M. Pokorný, 2017**

ISBN: **978-80-7432-838-1**

Zajímavé "úvodníky" ke dvaceti krátkým kapitolkám – říkal jsem si, že když vypíšu alespoň ty úvodní postřehy, tak vám ušetřím čtení a něco k vám bude mít možnost proniknout. Nakonec jsou z toho tři stránky s mezerama – ale nebál bych se toho :). Trošku to takhle dostává punc „moudrých pouček na každý den“, ale i tak ... kdyžtak si to doporučuju sehnat celý. Je to malá knížečka cca o 120 stránkách.

1. Nepodřizuj se předem.

Autoritářský režim si většinu své moci ani nemusí vynucovat: získá ji samovolně. Lidé uvažují, co po nich nejspíš bude represivnější vláda chtít, a pak se podle toho dobrovolně chovají, aniž by jim to kdokoli prikazoval. Občan, který se takto přizpůsobí, dává stávající moci najevo, čeho může do budoucna dosáhnout.

2. Ochraňuj instituce a braň je.

Instituce nám pomáhají zachovat slušnost – a zároveň potřebují, abychom my pomohli jim. Mluvit o našich institucích máš právo jen tehdy, pokud jednáš v jejich zájmu. Instituce se neubrání samy od sebe. Pokud se jim nedostává soustavné ochrany, zhroutí se jedna po druhé. Zvol si proto instituci, na které ti záleží – soud anebo noviny, zákon anebo odbory -, a stůj na její straně.

3. Varuj se státu jedné strany.

Strany, jimž se podařilo zapudit všechny rivaly a přetvořily celé státy, nebyly všemohoucí od začátku. Využili určitého historického momentu k tomu, aby oponentům znemožnili politickou existenci. Podporuj systém více stran a braň pravidla demokratických voleb. Hlasuj v místních a státních volbách – dokud to jde. Uvažuj, zda nekandidovat.

4. Přijmi zodpovědnost za podobu světa.

Symboly dneška napomáhají realitě zítřka. Nepřehlížej hákové kříže a další znamení nenávisti. Neodvracej oči a nezvykej si na ně. Odstraňuj je sám a buď v tom ostatním příkladem.

5. Pamatuj na profesní etiketu.

Jestliže začnou političtí předáci dávat negativní příklad, je o to důležitější zachovávat profesní věrnost náležitým postupům. Právní stát se obvykle nedá rozvrátit bez právníků, monstrprocesy se nedají pořádat bez soudců. Autoritáři potřebují poslušné funkcionáře a velitelé koncentračních táborů hledají podnikatele se zájmem o levnou pracovní sílu.

6. Střez se milic.

Když ozbrojenci, kteří po celou dobu tvrdili, že jsou proti systému, začnou nosit uniformy a pochodovat s loučemi a podobiznami vůdce, znamená to, že konec je blízko. Když se milice vůdcových stoupenců prolne s oficiální policií a vojskem, konec nastal.

7. Pokud musíš nosit zbraň, používej jí s rozmyslem.

Pokud vykonáváš ozbrojenou veřejnou funkci, Bůh ti žehnej a Bůh tě chraň. Uvědom si ale, že hrůzy minulosti povstávaly také ze situací, kdy se policisté a vojáci nechali bezprecedentním způsobem využít. Buď připraven, buď připravena říct ne.

8. Vykroč z řady.

Někdo se toho musí odvážit. Dělat to co ostatní je snadné. Chovat se nebo mluvit jinak, než většina ti může připadat zvláštní. Ale bez tohoto nepohodlí není svobody. Vzpomeň si na Rosu Parksovou. Jakmile dáš příklad, kletba jménem status quo se prolomí a ostatní tě budou následovat.

9. Nepoužívej fráze, přemýšlej o tom, co říkáš.

Vyhýbej se otřepaným frázím, které pronášejí všichni. Vyjadřuj se samostatně, i když třeba chceš říct totéž co ostatní. Odtrhni se od internetu. Čti knihy.

10. Věř v pravdu.

Kdo se vzdá faktů, vzdává se svobody. Jestliže už nic není pravda, nikdo nemůže kritizovat držitele moci, protože se přitom nemá o co opřít. Jestliže nic není pravda, pak je všechno spektakl. A ti s nejnaditější peněženkou si zaplatí nejvíc oslepující světla.

11. Hledej, pátrej, analyzuj.

Uvažuj samostatně. Věnuj čas rozsáhlejšími článkům. Předplať si tištěná média – podpoř investiční žurnalistiku. Pochop, že nezanedbatelná část sdělení šířených po síti ti škodí a chtějí tě zneužít. Informuj se o webových stránkách, které provádějí rozbor propagačních kampaní, někdy i řízených ze zahraničí. Když nějakou informaci předáváš druhým, přijmi za ni zodpovědnost.

12. Dívej se cizím lidem do očí a neváhej s nimi prohodit pár slov.

Nejde jen o zdvořilost: je to součást občanství a zodpovědného členství ve společnosti – a také způsob, jak zůstat v kontaktu s okolím, zbořit společenské bariéry a pochopit, komu bychom měli důvěřovat a komu ne. Pokud by měla nadejít atmosféra udavačství, měl by člověk vědět, v jakém okolí se vlastně každodenně pohybuje.

13. Nezapomínej, že politika je tělesná a únik před tyranii vyžaduje pohyb.

Vládnoucí moc chce, aby tvoje tělo ochablo v křesle a tvoje emoce se rozptýlily po displeji. Jdi ven. Ocitej se na nezvyklých místech a v přítomnosti neznámých lidí. Získávej nové přátele a drž se jich.

14. Chraň si soukromí.

Nestoudní mocní k manipulaci s lidmi využijí všeho, co vědí. Pravidelně očišťuj počítač od malwaru. Pamatuj, že e-mail se dá snadno sledovat. Uvažuj, zda více nevyužívat alternativní webové nástroje – anebo zda se od e-mailu zčásti neodpoutat. Osobní otázky řeš osobně. Z téhož důvodu včas vyřeš všechny právní spory. Tyrani na tebe chtějí něco mít. Snaž se neposkytnout jim k tomu příležitost.

15. Přispívej na dobrou věc.

Aktivně se zapoj do politických i nepolitických organizací, se kterými sdílíš pohled na svět. Vyber si jedno či dvě charitativní sdružení a zadej trvalý platební příkaz. Bude to tvoje svobodné rozhodnutí, kterým podporuješ občanskou společnost a pomáháš druhým lidem konat dobro.

16. Uč se od svých bližních v jiných zemích.

Udržuj kontakty s přáteli ze zahraničí a navazuj nové. Současné obtíže Spojených států jsou jen prvkem obecnějšího trendu. A žádná země nenajde řešení sama. Zařid' pasy pro sebe i svou rodinu.

17. Pozor na nebezpečná slova.

Obezřetně vnímej, kdykoli zazní slova „extremismus“ a „terorismus“. Pojmy „krize“ a „výjimečný stav“ mohou být fatální – dávej na ně pozor. Vzepři se, když se vlasteneckého vyjadřování používá falešně a zrádně.

18. Když nastane, co bylo nemyslitelné, zachovej klid.

Moderní tyranie je cílená manipulace se strachem. Až dojde k teroristickému útoku, měj na paměti, že autoritáři podobných událostí využívají k utužení moci. Nenadálá pohroma, která vyžaduje zrušení brzd a protiváh, rozpuštění opozičních stran, pozastavení svobody vyjadřování práva na spravedlivý proces a tak dále, je starým trikem z hitlerovské učebnice. Nesedni na lep.

19. Miluj svoji vlast.

Ukazuj následujícím generacím, jaké možnosti Amerika nabízí. Bude to potřeba.

20. Měj odvahu. Pokud není nikdo ochoten zemřít za svobodu potom všichni zemřeme v tyranii.